

2. Ващенко В. С. Стилістичні засоби морфології / В. С. Ващенко // Сучасна українська літературна мова. Стилістика / за заг. ред. академіка І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – С. 244 – 285.

3. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая. – М.: Русские словари, 1996. – 416 с.

4. Экман П. Психология лжи / П. Экман. – СПб.: Питер, 2001. – 752 с.

5. Зарубин П. Список чувств и эмоций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.peter-zarubin.ru>

6. Изард К. И. Психология эмоций / К. И. Изард. – СПб.: Питер, 2007. – 464 с.

7. Ильин Е. П. Эмоции и чувства / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2001. – 752 с.

8. Лаврищева Е.В. Репрезентация негативных эмоций в языковой картине мира русского и немецкого языков (на материале соматической лексики) / Е. В. Лаврищева // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета, 2010. - № 3. – С. 27 – 32.

9. Лук А. Н. О чувстве юмора и остроумии / А. Н. Лук. – М.: Искусство, 1968. – 192 с.

10. Парасюк Т. В. Дієслова на позначення емоційних станів: функціонально-онімасіологічний аспект / Т.В. Парасюк. – Львів: АНУ ім. І. Франка. – 2010. – 280 с.

11. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К.: Вища школа, 1982. – 216 с.

12. Селіванова О.О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти): монографія / О. О. Селіванова. – К. – Черкаси: Брама, 2004. – 276 с.

13. Сидоренко О.М. Нейтральна, емоційно забарвлена та стилістично маркована лексика / О. М. Сидоренко // Сучасна українська літературна мова: Лексикологія, Фонетика: підручник / А. К. Мойсієно, О. В. Бас-Кононенко, В. В. Бондаренко та ін... - К.: Знання, 2010. – С. 119 – 128.

14. Фащенко В. В. У глибинах людського буття. Етюди про психологізм літератури / В. В. Фащенко. – К.: Дніпро, 1981. – 279 с.

15. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций: монография / В. И. Шаховский. – М.: Гнозис, 2008. – 416 с.

16. Коцюбинський М. М. Твори в семи томах / М. М. Коцюбинський. – К.: Наукова думка, 1974. – Т. 2. – 382 с.

А. Л. Порожнюк,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра украинского языка

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО МИРА ЧЕЛОВЕКА В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ («PERSONA GRATA» М. КОЦЮБИНСКОГО)

В рамках антропоцентрической лингвистики изучение механизмов вербализации эмоций представляется значимым и актуальным. В данной статье исследуется эмоциональная сфера персонажа новеллы „Persona grata”

непревзойдённого мастера украинской психологической прозы конца XIX – начала XX в. Михайла Коцюбинского. Анализ вербальной репрезентации эмоций основывается на понимании эмоций, их видов и особенностей современной психологией. В работе выделено два способа изображения эмоций в художественном произведении: с помощью прямой номинации их в тексте и с помощью описательных средств. Анализируются различные типы описательных наименований эмоций. Рассматриваются лексические, фразеологические, морфолого-синтаксические средства, отображающие эмоциональную сферу человека. Акцентируется внимание на особенностях вербальной репрезентации эмоций в языке исследуемого произведения.

Ключевые слова: эмоция, вербальность, эмотивный контекст, литературный персонаж.

A. L. Porozhniuk,

Odessa National I. I. Mechnikov University,
department of the Ukrainian language

VERBALIZATION OF EMOTIONS IN THE ART LITERARY TEXT («PERSONA GRATA» M. KOTSIUBYNSKY)

In the context of anthropocentric linguistics, the mechanisms of the verbalization of emotions are of great importance. The article explores the emotional sphere of a character from "Persona grata" short story by Mykhailo Kotsiubynsky, an unsurpassed master of Ukrainian psychological prose of the late 19th and early 20th century. The analysis of the verbal representation of emotions is based on a modern psychological approach to different kinds and types of emotions. The paper highlights two ways of portraying literary characters' emotions: by naming them directly or using descriptive techniques. The article deals with different types of lexical, phraseological, morphological and syntactical expressive means used to describe a person's emotional sphere. The emphasis is made on the verbal representation of emotions in the text of Mykhailo Kotsiubynsky's short story.

Key words: emotion, verbal communication, emotive context, literary character.

УДК 811.161.2.81.27.81.276.2

М. Ю. Столяр,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
аспирантка кафедры украинської мови

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНЬОГО ІДІОЛЕТУ І. КАРПИ)

Статтю присвячено актуальній проблемі – функціонуванню молодіжного сленгу в художньому постмодерному дискурсі. Основна увага приділяється

семантичним і функціональним особливостям сленгової лексики в текстах творів І. Карпи. Автор пропонує аналізований матеріал розподілити на лексико-семантичні групи. До кожної групи наведено приклади із художніх творів І. Карпи («Bitches Get Everything», «Добло і зло: привиди моєї школи. Планета Тьолок», «Жовта книга: 50 хвилин. Фройд би плакав. Сні Ієрихона», «Піца «Гімалаї»). У висновках узагальнено специфіку вживання лексики молодіжного сленгу в художньому ідіолекті авторки.

Ключові слова: художня література, художній дискурс, молодіжний сленг, художнє мовлення.

Мовні процеси кінця ХХ – початку ХХІ століття характеризуються посиленням ролі ненормативних елементів у мовленні. Бажання самовиражатися через мову зумовлює проникнення сленгової лексики у мову преси, телебачення й у художню літературу. Літературна мова останніх років дуже змінилася, вона стала демократичною, звільнилася від суворої рамок цензури. Сучасні письменники все більше бажать наблизити мову творів до живого мовлення. Тож на передній план висуваються соціолекти. Молодіжний сленг серед варіантів мови інших соціальних груп є найскладнішою структурою. Саме в ньому поширені елементи аргю, жаргону наркоманів, хіпі та інших соціальних груп суспільства. Проблема сленгу порівняно недавно стала об'єктом наукових зацікавлень українських дослідників. Сьогодні на загальних особливостях сленгу в системі розмовної мови акцентують увагу П. М. Грабовий, Й. О. Дзензелівський, С. А. Мартос, Л. Т. Масенко, Л. О. Ставицька, О. О. Тараненко та інші мовознавці. П. М. Грабовий досліджує молодіжний сленг в аспекті мовної картини світу. О. С. Букалов вивчає особливості зниженої лексики на матеріалі художнього мовлення. Т. Глушкова, Я. Г. Мельник і О. Б. Яценко, Н. Трач цікавляться використанням сленгової лексики в мовленні мас-медіа. І. Ю. Стопкевич, О. С. Таран, Т. Ф. Шумаріна приділяють увагу гендерним аспектам вивчення жаргонної лексики. Способи творення сленгізмів досліджують К. В. Котелевець, Т. М. Миколенко, Л. Француз, М. Каламаж. Вплив англійців на сучасний український молодіжний сленг вивчає А. А. Воскресенська. Низка ґрунтовних наукових розвідок у галузі молодіжного сленгу здійснена доктором філологічних наук Л. О. Ставицькою. Джерела походження сленгу вивчає Н. О. Шовгун. Сленг є предметом зацікавлення багатьох дослідників. Але багато проблем сленгу, зокрема молодіжного, залишаються відкритими. Не з'ясовано є його специфіка на рівні художньої літератури. Отже, обрана нами тема є актуальною.

У цій статті розглянемо специфіку використання молодіжного сленгу у творах Ірени Карпи і здійснемо спробу класифікувати його за лексико-семантичним принципом.

Мова творів Ірени Карпи сповнена молодіжним сленгом. Авторка пише провокативні нон-конформістські книжки, не звертаючи уваги на неохвальні відгуки критиків. Персонажі її творів – це особлива спільнота молодих людей, яка відрізняється ексцентричністю, емоційною вибуховістю та сміливістю. Вони активно використовують усі можливі способи, аби підкреслити неповторність свого покоління. Найдоступнішим є мовлення. Молодь полюбляє кидатися у крайності в пошуках себе. Це відображається у спілкуванні, особливо у колі друзів і знайомих.

Потрібно зазначити, що молоде покоління не цурається використовувати слова із лексики соціальних низів суспільства, а навпаки, дуже активно їх запозичує. Але необов'язково бути одним із них, часто цілком «позитивні» хлопці та дівчата не гребують гострим слівцем, чим підкреслюють свою незакомплексованість, відкритість до всіх і всього. Молодіжний сленг виступає засобом демонстрації своєї «дорослості» та є своєрідною формою протесту.

На думку Л. Т. Масенко, кожен персонаж реалістичного твору повинен мати свою вікову, професійну, соціальну характеристику, яка художньо втілена насамперед в особливостях мови: «Органічним елементом сучасного художнього тексту може бути слово з будь-якого різновиду усного мовлення – і місцевого діалекту, й офіційно-ділового мовлення, і професійного жаргону, і сленгу певної соціальної групи. Це те джерело, яке постійно живить прозову мову й без повноцінного функціонування якого над нею нависає небезпека звуження можливостей художнього відображення реального життя» [7, с. 5].

Звуження функціональних можливостей української мови, перебування її фактично за межами таких великих соціальних груп, які формуються лише в міському середовищі (робітництво, творча молодь, інтелігенція), породжує при написанні художнього твору проблеми такого характеру, що розв'язати їх самими лише творчими зусиллями письменника неможливо. Л. Т. Масенко зауважила, що поки не розвинуться живі розмовні форми українського молодіжного мовлення, спроби ввести молодіжний міський жаргон у тканину україномовного художнього твору здебільшого приречені на невдачу, вони полишають у читача відчуття неприродності, бо належать іншій живомовній стихії. Дослідниця переконана в тому, що мова прозового твору, якщо він претендує на відтворення усного розмовного мовлення, має відповідати тому мовленню, яке побутує в реальному житті. Лише в цьому випадку читач сприйматиме твір, попри всю його ексцентричність, фантастичність і химерність, як життєвий. Коли ж у романі розмовне народне мовлення буває лексичним і фразеологічним багатством стільових нюансів, а в реальному житті це мовлення є переважно лексично збідненим, змішаним з російською мовою або ж повністю витісненим нею, то твір неминуче створює враження надуманості, бутафорності [7, с. 5]. Мовлення творів Ірени Карпи є саме таким, яке побутує в реальному житті молоді. Молодіжний сленг допомагає передати реальну атмосферу, читач ніби опиняється серед молоді та сприймає навколишній світ їхніми очима.

Молодіжний сленг у творах І. Карпи допомагає створити світ індивідуальних відтінків та естетичних узагальнень, надає тексту експресивного забарвлення, є надзвичайно колоритним, вибуховим і непередбачуваним, як і самі його носії. Трапляється багато запозичень з англійської мови: *...мій мен сидить за столом...* [2, с. 305]; *Слухай, сестер, якщо чесно, то мені цей авантюризм глибоко сама знаєш де. В мене тут на день таких екшнів випадає, – так само з приводу чужого попадалова – що можна десять книжок написати* [4, с. 34-35]; *Ой фак! – схопився раптом Дордже* [4, с. 63]; *Ти що – зовсім вчора блекаут хапанула?* [4, с. 76]; *...хто проведе дурнявий твій сонячний колісниця...* [4, с. 159]; *...вони виглядали майже фотошоно* [4, с. 276]; *...але тепер точно задумаюся про згаданій тобою секс-шоппінг фешн* [4, с. 311]. Англійзми тут використовуються з метою показу

дотепності, сучасності, обізнаності персонажів і виконують характерологічну функцію. У сучасному світі англійська мова актуальна як ніколи. Тому проникнення її у мовлення молоді – закономірне явище.

Не обійшлося без комп'ютерного сленгу, який займає вагоме місце у житті сучасної молоді і набуває все більшого поширення серед непрофесійних його носіїв: *...качиув прекрасний фільмець торентом (не в кіно ж тобі ходити?!)* – *от уже й день пройшов. Редька з цього всього хіба що не лишила коментів...* [4, с. 22]; *...бурмотіла собі під носа Редька, порпаючись у черговому снамі з сайтів колишніх однокашників...* [4, с. 10]. У мовленні персонажів одиниці комп'ютерного сленгу використовуються як художній засіб індивідуалізації.

Часто у тексті натрапляємо на сленгові вставні слова й речення, які додають емоційної конотації вислову: *Який, к бісу, голос? Я що, на планокура схожа?* [4, с. 16]; *Бляха, з жєка якогось точно приперлися...* [4, с. 22]; *От блін. Не охота шось* [4, с. 60].

Для розкриття образу російськомовних персонажів використовуються сленгові вирази, утворені калькуванням з російської мови: *Була, якщо зачитувати того, хто оплачував банкет, і кого звали Валерчик, «імєнна жєпє... хєлодная жєпє в вєлдирєх!»* У збірне поняття жєпє входила низька температура, поривчастий вітер, спання в наметах, одноманітна їжа й не дуже балакуча співрозмовниця в особі Редьки [4, с. 397]; *Шо нада?* – *Соєя була зайнятою і веселою водночас* [4, с. 25].

Молодіжний сленг включає в себе і пласт вульгарної, обценної лексики, яка у просторіччі називається матом. У творах І. Карпі такі слова зовсім не рідкість. *А я всіх наїбала* [2, с. 303]; *Піздеє, – зітхаю я* [2, с. 302]; *Але мєнтам це пахуй, хто був цей смертний на веліку...* [2, с. 288]; *Ніхує собі, – подумав Діма* [2, с. 276]; *Але ця реально злоїбуча була* [2, с. 271]; *Звинувачую себе у всій хуйні світу, і найголовніша світова хуйня – моя у світі присутність* [2, с. 269]; *Таксисти подивилися на нього як на кацапського долбоїоба...* [2, с. 264]. Обценна лексика у тексті вживається з метою показу зухвалості персонажів. Такі слова відрізняються агресивністю, емністю, яскравістю, влучністю. Мат у тексті є своєрідною мовною грою, яка допомагає персонажам самовиражатися, відмежовуватися від оточення. Мовознавець Л. О. Ставицька, аналізуючи причини вживання молоддю обценної лексики, пише: «З психологічної точки зору порушення заборони є демонстрацією особливого статусу того, хто чинить всупереч певним настановам» [6, с. 51]. Молоді подабається порушувати встановлені кимось правила й робити все наперекір, у мовленні героїв творів І. Карпі проявом цього є обценна лексика.

Аналізований матеріал ми пропонуємо розподілити на такі лексико-семантичні групи: **1. Сленгізми на позначення істот, предметів, явищ.** Серед них можна виокремити назви людини (майже нейтральні): *...пацик, що лєдвє влєзєв у свої доєинє, зєдєр із них порядні гроші* [4, с. 86]; *Бізнєсмен і його тьєли вєстають і вєсє майєсє вєходєть...* [1, с. 282]. Більший пласт належить сленгізмам з негативною конотацією: *Отака я лошиця* [4, с. 183]; *...що найстрашніше – якєсь пєрдло собі поцутить мій айпод* [4, с. 120]. Зрідка трапляються сленгізми з позитивними відтінками: *Він, правда, козирий був – із «Єрмаком» вишивєв* [4, с. 182]; *– Ну, ти – молоток! – похвалила Марла Павєла* [3, с. 85]. **Назви професій:** *...ментє – і ти*

заробітчєни! [3, с. 164]. **Предметів:** *...військовє ліхтарикє і ніжєні прибємбєси дєя доєлєдєу зє тїлом...* [3, с. 41]; *Мєлєя щє булє, короттє. А по тєлїку Ізєурє...* [1, с. 18]. **Речовини:** особливою експресивністю відзначаються слова, які запозичені із жаргону наркоманів: *...вирїшєли спробувєти лєдє нє всєю можєливє наркотєу зє один вєчїр* [3, с. 45]; *Дєвєтє вїзьємєо щє шмєлї тє пїдємє в сєдєну!* [3, с. 45]; *І Марлє прїтєптєлє цєюно вїкурєний коєячок сєрєднєю грєбучєстї трєвї...* [3, с. 84]. **Грошових одиниць:** *...того прїдєуркє, щє позичив в нєго 50 бєкєвї...* [2, с. 264]; *...лє слєбє бєблє, як нє тї пєлєхєтї чєсї* [3, с. 238]; суфікси, що імітують звучання іпшомовних слів, додають іронічної конотації, наприклад, *...бєблєсє в нєс нємє нє тєбє, вуйку* [4, с. 102]. **Алкогольних напоїв:** *Інєкїє вонї бє нє знєлї, кудї здохєтїсє нєтєпєвїє фїнів, щє нєпїхєлїсє бї в Бутєн зє шєрєвїм бєхлєм...* [3, с. 238]; *У нїх пївєс прєдєєтьсє тєт, можє?* [4, с. 225]. **Продуктів харчування:** *Хєвкє зє трїдєцєт бєкєвї?!* [4, с. 104]; *...ї всє полєкє опїнїлєсє в унїтєзі* [1, с. 132]; **Частині тіла:** найчастіше сленгізми на позначення частин тіла використовуються для досягнення комічного ефекту, наприклад: *Зєкрїєй своєу вїпєчєкєу* [1, с. 199]; *...булє мєє їбєло пїд чєс нєпїхєннєго чїтєннєя* [2, с. 271]. **Абстрактних понять:** *Тєт всї мїстєкє якїєсь стрєбємнї* [4, с. 87]; *Марлє вїдчєвєлє нєвїмєвнє спєрїднєнїстє із цїм елєктрїчнїм бєрїнєськїм нєсмєком, із їгоє соуєкєп їстєрїєю, всєлєнєськїм пофїзїєзмєм...* [3, с. 176]; *...прєннєя сємїцєлєсє з бєхєлєвєм* [2, с. 229]; *...будє-якє втїкєлєвє в жїтїтї скїнчєєтьсє, як і сємє жїтїтєя* [3, с. 187]. **2. Сленгізми на позначення дій, станів.** Тут виокремлюємо сленгізми на позначення пересування: *...є цї довбєні 120 км мї вєсє чєвїмє сьємєу гєдїну* [3, с. 259]; *Однєго, лїсєго тєкєго, нєвїть у вїдрєдєжєннєя з сєбєю щєрєзєу пєр...* [4, с. 64]; *...ї потїснємє кудїсь із цєює зєповїднїкєя* [4, с. 83]; *...бєзпєрєднє гєсєлї якїєсь лєдї...* [4, с. 107]. **Вживання їжі:** *А щє от знєтї б, як будїдїстї з їндєсємї вїдмєзєчєтьсє вїд зєповїдї прє «нє вбїєй, колї мнєсє нємїнєлєють»* [4, с. 161]; *Зєрєз бї рєгу бєбїнєго нєвєрнєлєу, вєнє тєм м'єсєкє нє жєлєє* [4, с. 204]. **Мислення:** *...ї колї дєпєрлє, хтє цє бєв, нєкєзєлє нєосвєчєнїє дєнєчї бїгтї нєзєд...* [4, с. 195]; *Бє нє дрєгїєй рєнєк дєпєтрєв, щє цє пєвнє лєжє...* [1, с. 277]; *А всє-тєкї я нє дє кїнєцє в цю штєку з жїнєкємї і рєлїгїєю врєбїєсь...* [4, с. 229]. **Мовлення:** *Тєж я зєпїкєлєсє, нє грєзєчї однєклєснїкїєв своїмї пєдєрєжєкємї, кнїжєкємї, мєзїкєю і рєбєтєю нє ТУ. Нє хуй вєнє кємєсь трєбє* [2, с. 133]; *Рїбєчєкє трєндїтє бєзпєрєрєвнє* [1, с. 115]. **Дії:** *А колї, збєгнєвшї, цє їх нєгрїлї нє рївнєму мїсєцї...* [4, с. 104]; *Єх, я бї зєрєз втїкнєв у фїлємєць якїєсь* [4, с. 124]; *Рєдєкє хєпїкєлє чєрнїє блєкїєтїк із кєтєкї рєчєй Дєрдєжє...* [4, с. 136]; *...лєдїє собі тєк сємє прєдєвєжєвєлї чєхєтїє дєпєу ї нїчєго нє рєбїлї...* [4, с. 151]. **Психічного стану:** *А мї сєбї рєзслєбїлї бєлєкї* [4, с. 101]; *...щє їй зєрєз фїлєвє щєдє чїстєтї чїтїхєсь нємїрїєв...* [4, с. 104]; *І тєт знєнєчєкє Рєдєкєу пєнєсєлє* [4, с. 124]; *А нєпрєвєдєю булє тє, щє Євєкє прєстє нє всьє зєбїлєя* [3, с. 35]. **3. Сленгізми на позначення ознак.** Серед них виокремлюємо сленгізми на позначення негативних ознак: *...мєтрєцє хєч і убїтїєй, тє всє жє нє рєзсїчєстїєй* [3, с. 44]; *Тє нєйтєпїєшє зєнєтїєннєя в жїтїтї* [4, с. 125]; *...пєклєлє нє цє сєпєр-дєбїлєнє зєвдєннєя, бє тєрт із гєлїємїєм крємєм бєв єбє прєстєрєчєнїєй...* [4, с. 149]; *Гєлїємє в тєкїх їстєрїєх тє, щє кїнєцєвє втєрєчєшї вїрє в лєдїєй...* [4, с. 156]; *Вєвїлєн – дєвєлє срєнєнєкє їгоє вєрєє...* [4, с. 201]. **Позитивних ознак:** *кїєвїєй чєвєк, – лїнєвє вїдєкєзєє Ілєя...* [3, с. 268]; *...сїмємє бєкєсємї зє кєжнєго, хтє лїшїтьсє у нєс пєрєнєчєвєтї. Жїрнїєй вєрїєнт*

[1, с. 90]; Але круто те, що турків немає [4, с. 141]; Кльово. Крута бабка. Треба моєму дідові про неї розказати [4, с. 193]; Способу дії: Чи торешку посолить на крайняк [4, с. 284]; Хоча про мигдаль у карамелі – це ти раптом в тему [4, с. 124]; ...чого зараз так по-тьолочному випроцує [4, с. 147]; Кажуть, коли дуже сильно чогось хочеш, воно мусить збутися полюбас [2, с. 125]; ...не мали своєї студії і писалися на ничку в Романовій [2, с. 141]; Або ти взагалі тупо нічого не відчуваєш [4, с. 199].

Дискурс художньої літератури віддзеркалює ту сленгову лексику, яка, за влучним зауваженням Л. О. Ставицької, «актуалізується в певну епоху в певному національно-культурному континуумі: через стилізацію мови різних соціальних прошарків, усно-розмовної практики соціуму...» [5, с. 264]. Молодіжний сленг у художній літературі через мовлення відображає реальне життя як у дзеркалі. Специфіка побутування цієї субмови у творах І. Карпи досить своєрідна. Для авторки молодіжний сленг – це художній засіб мовної характеристики персонажів твору. Негативна конотація молодіжного сленгу займає особливе місце у творах І. Карпи. Молодь заражена максималізмом і часто бачить усе в темних тонах. Але не можна однозначно говорити про всіх носіїв молодіжного сленгу, не звертаючи уваги на фактори, які формують особистість. По-перше, це різні соціальні умови життя, різні заможності, оточення і таке інше. Письмениця описує певний період життя героїв, який, можливо, супроводжувався депресивним станом, віком, століттям. А що буде потім? Мабуть, персонаж подорослішає, у нього зміниться світогляд, а в результаті й вираження свого «Я» через мовлення. Хтось відкриє для себе позитивний бік життя, а інший, можливо, просто стане звичайним, як усі, що є найстрашнішим для молоді.

Аналіз матеріалу дозволяє говорити про багатий лексико-семантичний і стилістичний потенціал молодіжного сленгу, репрезентованого у творах І. Карпи. Художній дискурс орієнтовано на молодіжну аудиторію, він націлений наблизитися до живого мовлення. Молодь створює особистий комунікативний простір, сповнений експресією, яким вони відгороджуються від оточення. Тут панує інший світогляд та інше світосприйняття. Характерне прагнення творити нові слова, відходячи від старих норм. Лексичному масиву властива суб'єктивна оцінність, яка відрізняється категоричністю суджень. Мотивом вживання молодіжного сленгу є бажання вплинути на читача, так би мовити зачепити за живе. І. Карпа вводить молодіжний сленг у художній дискурс із розрахунком на ефект жарту, іронії, для передачі позитивного чи негативного ставлення до певної людини, предмета або явища.

Сучасна мова значною мірою поповнює свої словотворчі ресурси з велітературних різновидів. За умови демократизації суспільства і зближення писемно-літературної мови з усно-розмовною молодіжний сленг є одним із важливих джерел збагачення словникового складу мови. Ці процеси потребують ретельного дослідження, що передбачає подальші перспективи дослідження.

Література

1. Карпа І. Bitches Get Everything / І. Карпа. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2008. – 240с.

2. Карпа І. І. Довло і зло: привиди моєї школи. Планета Тьолок / І. І. Карпа. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2008. – 320с.

3. Карпа І. Жовта книга: 50 хвилин. Фройд би плакав. Сні Ієрихона / І. Карпа. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2010. – 320с.

4. Карпа І. Піца «Гімалаї» / І. Карпа. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2011. – 400с.

5. Ставицька Л. Арто, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька. – К.: Критика, 2005. – 464с.

6. Ставицька Л. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. Обценізма, евфемізма, сексуалізма / Л. Ставицька. – К.: Критика, 2008. – 454с.

7. Ткач Л. О. Соціолінгвістичні аспекти дослідження української мови в працях професора Лариси Масенко / [Електронний ресурс] / Л. О. Ткач. Режим доступу: http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/1929/1/Tkach_Sotsiolinhvistichni_aspekty_doslidzhennia.pdf

М. Ю. Столяр,

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
аспирантка кафедры украинского языка

МОЛОДЕЖНЫЙ СЛЕНГ В СОВРЕМЕННОМ ХУДОЖЕСТВЕННОМ ДИСКУРСЕ (НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ИДИОЛЕКТА И. КАРПЫ)

Статья посвящена актуальной проблеме – функционированию молодежного сленга в художественном постмодерном дискурсе. Основное внимание уделяется семантическим и функциональным особенностям сленговой лексики в текстах произведений И. Карпы. Автор предлагает анализируемый материал распределить на лексико-семантические группы. Каждая группа проиллюстрирована примерами из художественных произведений И. Карпы («Bitches Get Everything», «Довло і зло: привиди моєї школи. Планета Тьолок», «Жовта книга: 50 хвилин. Фройд би плакав. Сні Ієрихона», «Піца «Гімалаї»). В выводах подытожена специфика употребления лексики молодежного сленга в художественном идиолекте автора.

Ключевые слова: художественная литература, художественный дискурс, молодежный сленг, художественная речь.

M. Yu. Stolyar,

Odessa National I. I. Mechnikov University,
department of Ukrainian language

YOUTH SLANG IN CONTEMPORARY FICTION DISCOURSE (THE MATERIAL OF ARTISTIC SDIOLEKT OF I. KARPA)

This article is devoted to the actual problem - the functioning of youth slang in fiction postmodern discourse. The focus is on semantic and functional features slang

vocabulary in works by I. Karpa. The author of the research suggests to classify the analyzed material on lexical-semantic groups. Each of the group has examples from fiction by I. Karpa («Bitches Get Everything», «Good and evil: ghosts of my school. Chicas' Planet», "Yellow Book: 50 minutes. Freud would have cried. Dreams of Jericho", "Pizza Himalayas "). In conclusion the specific using of youth slang vocabulary in a fiction idiolect by the author is summarized.

Youth slang of Ukrainian language is a very interesting material for linguists' investigations, all processes inherent in the nature of language, not restrained by the pressure of standards, are faster and accessible to direct observation. The problems of study of youth slang are not covered enough in the modern linguistics, there is not enough clear delineation of youth slang terminology, definition of its place among other social dialects of national language.

The negative connotation of youth slang has a special place in the works of I. Karpa. Young people create personal communicative space, full of expression, which they separated from surrounding. Here is a different outlook and a different perception of the world. They have typical aspiration to create new words, leaving the old rules. Lexical array inherent subjective evaluation, which differs by categorical judgments. The reason for using the youth slang is a desire to influence the reader.

This topic are also reflected in the works by P. N. Grabovoy, J. A. Dzendzelevskiy, S. A. Martos, L. T. Masenko, L. A. Stavickaya, A. O. Taranenko and other linguists. Slang is the subject of research by many scientists. Materials and results of this secret service can be interesting students, graduate students, teachers, at the study of modern Ukrainian literary, in lexicology and stilistiks.

Key words: fiction literature, fiction discourse, youth slang, artistic speech.

УДК 807/809-07

С. В. Форманова,

д-р філол. н., доц., Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», професор кафедри української філології і методики навчання фахових дисциплін

ЯВИЩА МОВНИХ КОНТАКТІВ У СУЧАСНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті з'ясовано особливості перемикування кодів у мовленнєвій інтеракції, схарактеризовано механізми кодових перемикувань, проаналізовано прагматичні й стилістичні особливості даного явища в романі Ірени Карпи «Фройд би плакав».

Ключові слова: мовні контакти, художній текст, мовний код, перемикування кодів, англломовні вислови.

Художня мова прозового чи віршового тексту дозволяє краще зрозуміти твір як явище мистецтва, розкрити його ідейний зміст, усвідомити функціональну

доцільність та єдність усіх засобів образного вираження. Мова художнього твору «дає письменникові безмежні можливості для показу всіх сфер людського життя в усій їх різноманітності, в розвитку та змінах, і так яскраво, що читач немов бачить змальоване автором за допомогою слів» [5, с.124].

Постмодерний дискурс розглядає світ як текст, який насичений лексикою різних жанрів і рівнів. Зміна естетичних напрямів у мистецтві, як правило, зумовлює зміни і в художній мовній картині світу. «Мислителі постмодерну розглядають мову як універсально-загальний репрезентант усього суцього, як метафору, яка означає приблизно те, чим для давніх греків була природа, а саме – матеріальне середовище, у якому ніби розлита буттєва думка», – зазначають сучасні дослідники постмодернізму, розвиваючи тезу далі: «Відштовхуючись від такої метафори, постмодерніст, на відміну від давніх греків, дослухається не до трепету природи, а до гомону мови» [7, с.48]. Постмодернізм став логічним розвитком українських естетичних шукань, однак його мовна картина виявилася цілком опозиційною щодо попередньої дискурсивної практики, тобто періоду соцреалізму. Спираючись на концептуальні засади постмодерну, зокрема деструктивність, епагажність, руйнування традицій, інтелектуальність, автори роблять спробу по-іншому подивитися на мову як матеріал творення тексту. Слово перестає бути сакральним, воно – лише засіб для реалізації авторської програми, через це в простір художнього твору потрапляють лексичні одиниці та мовні процеси, які раніше не доводилося спостерігати (розмовна лексика, просторіччя, сленгізми, жаргонізми, перемикування та змішування мовних кодів), а подекуди вилучені з інших стилістичних практик.

Механізм кодових перемикувань діє в умовах, коли мовець може обирати мовні засоби з усіх реалій дійсності. Іншими словами, цей механізм використовує різні варіанти мовного вираження комунікативних інтенцій мовця (варіанти можуть належати як різних мов, так і до різних підсистем однієї мови). Перемикування коду (далі – ПК) - це одна з форм мовного варіювання, без якого неможливий процес нормального мовного спілкування.

Прагматичні властивості перемикувань досліджували І. Брага 2012; С. Васильєва 1999; Є. Головка 2001; А. Мутиліна 2011; С. Проценко 2004; А. Русаков 2004; О. Сичова 2005; Ю. Студеничкін 2006; Є. Вольф 1999; А. Росетті 1972; Е. Хауген 1972; А. Швейцер 2009 та ін. Проте механізми кодових перемикувань у художньому тексті ще не були предметом окремого дослідження, чим визначається актуальність нашої розвідки.

Метою статті є аналіз прагматичних характеристик ПК у художньому тексті. Мета зумовила розв'язання таких завдань: 1) з'ясувати поняття «перемикування коду» в сучасному мовознавстві; 2) схарактеризувати прагматичні характеристики ПК у художньому тексті; 3) проаналізувати особливості перемикування коду в романі Ірени Карпи «Фройд би плакав».

Термін «перемикування кодів» (кодове перемикування) з'явився від перекладу з англійської code-switching, що означає «перехід мовця у процесі спілкування з однієї мови на іншу залежно від умов комунікації» [2, с.28]. Р. Якобсон з цього приводу писав: «Будь-який загальний код має багато форм і є ієрархічною сукупністю різних